

ПОВЕДІНКА ЕЛЕКТРОПРОВІДНОСТІ ПОЛІКРИСТАЛІВ $\text{Bi}_{1-x}\text{Sb}_x$ ($x = 0.06 - 0.08$) У ІНТЕРВАЛІ ТЕМПЕРАТУР 77 – 300 К

К.В. НОВАК¹, Г.М. ДОРОШЕНКО²

¹магістр кафедри фізичне матеріалознавство для електроніки та геліоенергетики, НТУ «ХПИ», Харків, УКРАЇНА

²м.н.с. кафедри фізики, НТУ «ХПИ», Харків, УКРАЇНА

Тверді розчини (ТР) $\text{Bi}_{1-x}\text{Sb}_x$ відомі як кращі матеріали для використання в термоелектричних (ТЕ) пристроях різного типу в якості n-гілок термоелементів за температур ≤ 200 К і перспективні термомагнітні матеріали при температурах ≤ 150 К. Тільки в цих матеріалах досягаються найвищі значення ТЕ добротності $Z = (6 \div 7) \cdot 10^{-3} \text{ K}^{-1}$ [1]. Елементи Bi та Sb є напівметалами, але ТР $\text{Bi}_{1-x}\text{Sb}_x$ демонструють напівпровідникову поведінку у діапазоні концентрації сурми $x = 0.06 - 0.022$ [1]. Раніше [2] для полікристалів $\text{Bi}_{1-x}\text{Sb}_x$ при концентраціях сурми, що відповідають електронному фазовому переходу (ЕФП) напівметал-напівпровідник ($x \sim 0.06 - 0.07$), за температури 300 К виявлені аномальні ділянки на концентраційних залежностях кінетичних властивостей. У зв'язку з високою чутливістю зонної структури $\text{Bi}_{1-x}\text{Sb}_x$ до температури становить інтерес дослідження температурної залежності електропровідності $\sigma(T)$ цих ТР поблизу ЕФП напівметал-напівпровідник.

Об'єкти дослідження – полікристали $\text{Bi}_{1-x}\text{Sb}_x$ ($x = 0.06; 0.07; 0.08$), що були отримані сплавленням Bi і Sb у вакуумованих кварцових ампулах та піддавались гартуванню на повітрі з подальшим відпалом протягом 720 годин при 520 К [2]. Вимірювання σ проводили за допомогою стандартного dc методу на зразках у формі паралелепіпеда $10 \times 3 \times 2$ мм [3].

Показано, що поведінка $\sigma(T)$ залежить від складу ТР $\text{Bi}_{1-x}\text{Sb}_x$, а саме при вмісті сурми $x = 0.06$ залежність має металевий характер, а при $x = 0.07 - 0.08$ – ТР $\text{Bi}_{1-x}\text{Sb}_x$ являють собою вироджений напівпровідник. Побудовані ізотерми $\sigma(x)$ при температурі 77 К і 300 К підтверджують наявність екстремального росту σ у системі $\text{Bi}_{1-x}\text{Sb}_x$ при реалізації ЕФП напівметал-напівпровідник.

Список літератури:

1. Semiconductors and Semimetals: Recent Trends in Thermoelectric Materials Research / Tritt T.M. (ed.) // San Diego: Academic Press. – 2001. – I. – Vol. 69. – P. 101-137.
2. Дорошенко, А.Н. Термоелектрические свойства поликристаллических твердых растворов $\text{Bi}_{1-x}\text{Sb}_x$ в интервале концентраций $x = 0 - 0.25$ / А.Н. Дорошенко, Е.И. Рогачева, А.А. Дроздова и др. // Термоелектричество. – 2016. – № 4. – С. 25-39.
3. Кучис, Е.В. Гальваномагнитные эффекты и методы их исследования / Е.В. Кучис // М.: Радио и связь. – 1990. – 264 с.